

Low arousal approach ved problemskabende adfærd ved autismetilstande

Af Bo Hejlskov Jørgensen, faglig medarbejder
Videnscenter for Autisme

Daniel Stern har gennem de seneste 20 år bidraget med betragtelig teoretisk og klinisk anvendelig viden om det spæde barns udvikling og dermed bidraget til forståelsen af menneskets sociale og emotionelle udvikling samt identitetsudvikling som et hele. I 1985 udkom Sterns hovedværk, *The Interpersonal World of the Infant*, oversat til dansk i 1991 med titlen: *Barnets interpersonelle univers*. En nyoversættelse af værket udkom i 2000.

Stern beskæftiger sig i bogen med barnets andel i dets egen udvikling. Dermed sætter Stern fokus på, hvorledes barnet selv bidrager til de komplekse og nuancerede interaktionsmønstre, barnet indgår i, og som udvikles allerede fra barnet er helt nyfødt. Barnets bidrag er et væsentligt element i udviklingen af det samspil, der er af afgørende betydning for udviklingen af dét, Stern kalder for kerneselvet - oplevelsen af identitet på tværs af oplevelser både i forhold til aktivitet og oplevelser med sig selv og andre.

Viden om den typiske udvikling rejser spørgsmål, som kan bidrage til øget viden om, hvorledes grundlaget for udvikling af identitet for mennesker med AST kan være anderledes. Hvilke aspekter er det, der allerede fra livets start kan se ud til at være anderledes for mennesker med AST, når vi medtænker viden om de karakteristika, der er ved AST og sammenholder disse med karakteristika ved den tidlige typiske udvikling?

Mennesker med AST fremtræder anderledes end typiske mennesker. Denne forskellighed beror på en anderledes forståelse af det sociale samspil, herunder gensidighed i kommunikation og socialt samspil, som kan ses i lyset af en nedsat forestillingssevne, anderledes eller begrænset evne til kognitiv fleksibilitet samt øget fokus på detaljer frem for helheder i forarbejdningen af sammenhænge.

Frith (2005), Happé (1995) og Baron-Cohen (1995) er alle velkendte forskere, der har bidraget til øget viden om AST inden for de seneste årtier. Sammenholder man viden om AST med vi-

den om det typiske barns tidlige udvikling, vil der være aspekter, der kræver særlig bevågenhed i samarbejdet med mennesker med AST.

Med dette in mente kan det være vigtigt at overveje, i hvilke henseender, barnet med AST har nogle anderledes forudsætninger for og dermed udfordringer i forhold til udviklingen af identitet. Særligt udfordrende bliver det, når fokus drejes hen på de aspekter, der fremhæves som mest betydningsfulde i den typiske udvikling – nemlig gensidigheden og den mellemmenneskelige resonans. Det er forældrene, der byder ind med disse aspekter i samspillet med barnet. Det typiske barn tager dem til sig og udvikler forståelsen af sig selv og af samspillet med andre ud fra en intuitiv forståelse af samspillet.

Her står vi, med Sterns ord, over for en udfordring i at støtte barnet med AST i at udvikle en forståelse af sig selv og verden omkring det, når vi medtænker senere udviklingskarakteristika, hvor vi ved, at denne intuitive forståelse af samspillet ikke udvikles hos barnet med AST.

Aspekter som at dele tanker, følelser og intentioner vægter Stern som et vigtigt bidrag til barnets udvikling, til dets identitetsdannelse – som et vigtigt led i at forstå, hvem det selv er. Barnet har, som Stern udtrykker det, sympatisk resonans, der ledsager en given handling. Sympatisk resonans kan forstås som forståelsen af merbetydninger, der knytter sig til den faktiske handling.

Således lægger Stern vægt på, at vi kan forstå det typiske barns oplevelse af handlinger som opdelt i to aspekter. Det primære ved en given handling er merbetydningerne, der ligger inden for rammen af den oplevede gensidighed – eller den sympatiske resonans, der ledsager handlingen. Barnet udvikler allerede fra det første år i stigende grad en forståelse af, at det er meningen – dvs. tanker, følelser og intentioner bag handlingen, der er det centrale ved en handling. Selve handlingen, og det, der

konkret sker, tillægges en underliggende betydning til meningen.

Et konkret eksempel herpå kunne være fælles opmærksomhed – det at barnet peger og retter faderens opmærksomhed hen mod noget – hen mod en oplevelse, som de to sammen kan glædes over. Det er samspillet eller ideen, der er det centrale – ikke primært det, barnet udpeger for faderen. Heraf følger, at det typiske barn ikke er ret gammelt, før det er meningen ved en handling, der kommer fokus på, som er en væsentlig del af identitetsudviklingen hos det typiske barn.

En overvejelse i forlængelse heraf bliver – man fristes næsten til at sige selvfølgelig - hvordan identitetsdannelsen kan styrkes hos børn, der ikke har rettet fokus mod merbetydningerne, idet disse ligger indlejret i en social resonans, som vi må antage, at barnet med AST allerede fra dets tidlige udvikling ikke har samme forudsætninger for at få adgang til – hverken i tankerne eller følelserne. Denne antagelse beror på den senere nedsatte evne til mentalisering og helhedsforarbejdning.

Nuvel, givet, at fokus for barnet med AST er et andet, hvad bliver så vigtigt i styrkelse af identitet i forhold til børn med AST? Stern lægger her vægt på, at et fokus, der er rettet mod selve handlingen, mere end mod meningen med handlingen, fordrer tid og præcision. Og heraf følger vel, at vi må overveje, hvorledes vi kan formidle budskaber og meninger i den konkrete handling, så handlingerne og mestringen heraf kan styrke identitetsfølelsen hos det enkelte menneske.

Mennesker, der i højere grad er optaget af selve handlingen end af meningen bag handlingen, vil have brug for mere tid i samspillet med andre for at kunne forstå, hvad der sker, hvad der er i spil. Det fordrer tydelighed af omgivelserne, som må tage hensyn til den enkeltes måde at forarbejde verden på, både hvad angår tid og i hvor mange delelementer, verden tages ind. Tilbydes det enkelte menneske den forståelsesramme, der passer til netop dette menneske?

Som en afsluttende refleksion fra samtalen skal nævnes betydningen af tilknytningspersoner. Det typiske barn har brug for tilknytningspersoner til at støtte det i dets udvikling. Trygheden, forudsigeligheden og gentagelsen er noget af det vigtigste i det spæde barns liv og er en vigtig byggesten til

den senere udvikling af gensidighed og den senere udvikling af den resonans, der ledsager handlinger i sociale forhold.

Tilknytningen er, fremhæver Stern, ligeledes af afgørende betydning for barnet med AST. Der synes at være mange eksempler på, hvorledes børn med AST i lige så høj grad som typiske børn bruger og har brug for den sikre tilknytning. Senere i livet ses behovet for tilknytning i form af tryghed for den enkelte, som skabes, når verden er karakteriseret ved tydelighed i form af forudsigelighed, gentagelse og genkendelighed i handlinger i det enkelte menneskes livsverden.

Litteraturhenvisninger:

Baron-Cohen, Simon: Mindblindness, Bradford Book, 1995

Frith, Uta: Autisme en gådes afklaring, Hans Reitzels Forlag, 2005

Happé, Francesca: En introduktion til Autisme psykologisk teori, Hans Reitzels Forlag, 1994

Stern, Daniel: Spædbarnets interpersonelle verden, Hans Reitzels Forlag, 2006 📖